

„Ó, SZERENCSÉTTLEN KOLOZSVÁRI MAGYAROK ...”

Ezt a sajnálkozást mástól hallottam, nem én találtam ki. Eleinte ügyet sem igen vettem rá, de mikor már sokadjára találkoztam különböző változataival (kolozsváriak részéről is!), hovatovább bosszantani kezdett, hogy nem értem egészen, mitől is kellene hát nekem mint kolozsvári magyarnak olyan szerencsétlennnek lennem. Mit véhettem én vajon, hol ronthatam én el a dolgot, hogy mégsem érzem magam annak?

Ha az ember kíváncsi valamire, megkérdi. Nincs ennek más módja. Én sem tehettem másképp. A válaszok annyira tanulságosak voltak, hogy tulajdonképpen már rég közzé kellett volna tennem, mit tanultam belőlük. Türtöztettem azonban magam mindmostanáig, mert mindig megesett a szívem az olyan kolozsvári magyar atyámfiain és -leányain, akiknek ebben a „rettenetes helyzetben” (vagy „szörnyű állapotban”, ha úgy jobban tetszik) nem is maradt már más örömük, csak az a drága jó, megnyugtató, mindennapi siránkozás. Arra gondoltam, ha még erről is kiderül netalán, hogy nem egészen megalapozott, tehát Kolozsváron még ez sem az igazi, akkor egyáltalán mivel maradnak szegények?

Most mégis megírok belőle egyet-mást, és azért éppen most, mert igazából csak folytatom, amit Molnos Lajos elkezdett (l. *A kolozsvári magyarságról* c. cikkét a szombati Szabadság 3. oldalán).

Mint a kérdéseimre adott válaszokból megérthettem, nagy elkeseredésünk egyik oka az, hogy úgymond: „A kolozsvári magyarság rohamosan fogy, az utóbbi három-négy-öt évtizedben annyira lecsökkent a száma, hogy itt mi már csak 23 százalékot teszünk ki. Mihez is kezdhetne az ember, ha csak 23 százalék? Nekünk itt már semmire sincsen lehetőségünk.”

A két szót azért emeltem ki, mert így rögtön látszik, milyen trükkel szomorgatjuk mi folyton magunkat: nem az abszolút szám, hanem a százalékarány változásán mérjük fogyásunkat, mert úgy látványosabb. (Nem csodálom, hogy olyan sokan alkalmazzák, hiszen olykor vezető RMDSZ-politikusok járnak elől a „jó példával”.) Pedig világos: az, hogy mi hány százalékot teszünk ki, nemcsak attól függ, hogy hányan vagyunk mi, hanem attól is, hogy hányan vannak a románok például. Hogy mi sokan vagyunk-e vagy kevesen, azt nem a százalékokból lehet kiköbözni, hanem meg kell nézni, hogy ténylegesen hányan vagyunk hát. És akkor azt látjuk, hogy az 1992. január 7-i hivatalos népszámlálási eredmények szerint Kolozsvár (akkori) 328 602 lakosából 248 572 román, 74 871 magyar, 3 201 cigány, 1 149 német, 84 ukrán, 47 orosz, 7 török, 23 szerb, 10 tatár, 27 szlovák, 13 bolgár, 344 zsidó, 3 horvát, 12 cseh, 29 lengyel, 35 görög, 34 örmény, 130 más nemzetiségű, és 11 nem nyilatkozott. Vagyis tulajdonképpen úgy áll a dolog, hogy Marosvásárhely után, ahol ugyanezen a népszámláláson 75 851 magyart írtak össze, *Kolozsvár Románia második legnagyobb magyar tömörülése!* Kolozsváron, kedves gyászoló atyámfiain (és -leányain),

majdnem kétannyi magyar él, mint Székelyudvarhelyen (38 937). Erről pedig nem kellene folyton megfélekednünk, és különösen olyankor kellene tudva tudnunk, mikor arról elmélkedünk, hogy érdemes-e még itt valamit csinálni, vagy nem.

Mert hogy nekünk itt mink van és mink nincs az Úr 1996. esztendejében, az, valljuk már be, nem kis részben a mi hozzáállásunkon is múlik. Egyetlen példával szemléltetem ezt, de továbbgondolva abból is elég messze lehet jutni. Székelyudvarhelyen két olyan könyvesbolt is van, ahová ha bemegy az ember, Debrecenben vagy Kecskeméten érezheti magát. Honnan van nekik ilyenük, és pedig nem is egy? Hát onnan, hogy akadt egypár vállalkozó kedvű ember, aki nekifogott, és megcsinálta. És miért nincs nekünk Kolozsváron? Nehogy azt mondja most valaki, hogy azért, mert ezt nekünk Funar nem engedte volna meg, ezt úgysem hinné el még a mondója sem. Valljuk be inkább férfiasan: azért, mert itt nem akadt ember, aki megcsinálja.

Miért nem akadhatott erre Kolozsváron ember? Butábbak, ügyetlenebbek, szájtátibbak, tutyimutyibbak volnánk mi, kolozsváriak, mint az udvarhelyiek? Nem hinném, hogy azok volnánk. Én úgy látom, nem az ügyességünkkel vagy a tehetségünkkel van baj. A hitünkkel van baj: nem bízunk eléggé a magunk erejében.

És ezzel eljutottunk a kérdés lényegéhez: mért van baj a hitünkkel, mért nem bízunk magunkban? Innen már elágazik a probléma, hiszen mi nemcsak egyetlen módját tudjuk annak, hogyan lehet egymást elkeseríteni. Most csak egyet mondok, mert az tartozik ide. Ezt a könyvesbolt-dolgot én eddig példaként többeknek is szóba hoztam itt Kolozsváron. Megdöbbenő következetességgel hallottam szinte mindannyiszor ugyanazt a választ: jaj, ne hasonlítsam én a mi helyzetünket az udvarhelyiekéhez, ahol a magyarok számaránya 97 százalék, mikor itt csak 23. De hát bocsánatot kérek: mi köze a könyvesboltnak a 97-hez meg a 23-hoz? Úgy értsem talán, hogy ott akkor van vevő a könyvre, itt meg nincs? De ki vásárolja végül is a könyvet: a százalékok vagy az emberek? A százalékszámunk ugyan kisebb, mint az udvarhelyieké, de mikor könyvesboltról gondolkozunk, vajon nem azt kellene inkább néznünk mégis, hogy emberben számítva mi kétannyian vagyunk, mint ők, tehát a potenciális vásárlóközönség is duplája az udvarhelyinek? Arról nem is beszélve, hogy Kolozsvár egyetemi város! De mi nem erre gondolunk, nekünk attól a 23-as számtól, úgy látszik, sokszor az eszünk is elmegy. Abban pedig, hogy ez így történik, nem kis szerepe van annak, hogy a kolozsvári magyarok körében a közhangulat nem a siker lehetőségének lesésére, hanem inkább a siránkozásra, a lemondásra, illetve magunk és egymás lebeszélésére van beállva (*nekünk ez úgysem sikerülhet, ők ezt úgyis megteszik ellenünk, ezt úgysem fogják megengedni, nekünk erre úgysem lesz pénzünk, stb.*)

Pedig – kissé felkerekítve – 75 000 kolozsvári magyar nem semmi! Ennyi emberben rengeteg lehetőség van, ez nagy erőt jelenthetne, ha nem törnénk le folyton mi magunk, hanem azt próbálnánk inkább nézni, hogyan lehet vele a magunk előnyére gazdálkodni. Ezzel a magyarsággal Kolozsvár mindenkori polgármesterének és városi tanácsának is számolnia

kell, s ha nem akarna, akkor nyomatékosan fel kellene már hívni rá a figyelmét, hogy némely törvényekben a kisebbségekre vonatkozó rendelkezések olyanformán kezdődnek, hogy: „olyan helységekből, ahol *jelentős számban* [NB. nem *jelentős százalékarányban*] élnek kisebbségekhez tartozó személyek, ...” Márpedig ha az ország második legnagyobb magyar tömörülése 75 000 magyarral nem ilyen helység, akkor van-e Romániában egyáltalán olyan, amelyre a törvény alkalmazható? Az a 23 százalék nem attól van, hogy mi kevesen vagyunk, hanem attól, hogy a románok még többen vannak.

Ahhoz azonban, hogy ezt kellő nyomatékkal tudjuk városatyáinknak is tudomásukra hozni, előbb az kell, hogy mi magunk is így lássuk a kolozsvári magyarságot: mint egy nagy belső lehetőségeket hordozó emberi közösséget. Vagyis hogy úgy viselkedjünk mindnyájan, mint egy erőteljes magyar közösség, nem pedig mint holmi elveszett szórvány tagjai. Mert ha úgy viselkedünk, mint egy elveszett szórvány, akkor azok is leszünk hamarosan: egy közösség nem attól kezdve válik igazán szórvánnyá, mikor a számaránya valahány százalék alá esik, hanem attól kezdve, hogy csakugyan szórványként kezd viselkedni. Kolozsvár magyarságának erre nincs oka. Az igaz, hogy az arányok megváltozása miatt jobban szét van szóródva, mint azelőtt, de ennek nem a siránkozás a gyógyszere, hanem az, hogy összeszedjük magunkat. Ezt természetesen csak magunk tehetjük meg. A románoktól mi sok mindent várhatunk, de azt tán mégsem tőlük kellene, hogy még össze is szedjenek bennünket. Ennyire nem lehetünk gyámoltalanok.

Persze vannak helyzetek, mikor a százalékarány számít inkább, mint például éppen most is a helyhatósági választásokon. Erről jut eszembe siránkozásunk másik nagy témája: Funar.

Áldott szerencsénk volt négy éven keresztül ezzel az emberrel. Nem kellett nap mint nap azzal vesződnünk, hogy most éppen min siránkozzunk, hozta nekünk folyton a jobbnál jobb témát. A Szabadság is megélt belőle négy évig, keserítette is vele rendesen az olvasók életét. (Mi tagadás, én is olvasója vagyok, és éreztem is olykor a hatását magamon. Csak viszonylag tűrhető humorérzésem védett meg a nagyobb bajoktól. Ha mindent komolyan vettem volna, amit ebben a lapban olvastam, akkor biztos, hogy azóta már vagy Magyarországra, vagy a bolondokházába menekültem volna.) Csak egy dolog szokta elkerülni a figyelmünket a nagy siránkozásban: hogy négy évvel ezelőtt azért is lehetett éppen Funarból polgármester, mert mi magyarok a második fordulóban éppen lemondó kedvünkben voltunk, és a ránk oly jellemző „ügyis” meg „ügysem” nevében otthon csücsültünk, miközben mások polgármestert választottak nekünk.

És kitelik tőlünk, ahogy magunkat ismerem, hogy most megint megismételjük ugyanazt. Volna azonban egy javaslatom (jó lenne, ha minél többen csatlakoznának hozzá): egyezzünk meg abban, hogy aki most vasárnap az első fordulóra vagy a következő vasárnap a második fordulóra nem megy el szavazni (vagy esetleg egyikre sem), annak legyen az a büntetése, hogy az elkövetkező négy esztendőben nem siránkozhat. Mert siránkozni csak

annak szabad, aki legalább megpróbált tenni valamit azért, hogy a helyzet ne legyen olyan „szörnyű” és olyan „rettenetes”. Aki tehát úgy érzi, hogy nem bírja elviselni a következő négy évet siránkozás nélkül, az most iparkodjék megváltani rá a jegyet.

Szabadság 1996. május 30.

(Ahogy ma látom)

Helyhatósági választási cikk volt, de csak az alkalom miatt. Tartalmát nemcsak ez indokolta, hiszen más formában már többször is elmondtam.

Azóta történtek jó dolgok is, meg kevésbé jók is. A jó például az, hogy Kolozsváron is vannak már jó könyvesboltok, ahol bőséges választék van magyar könyvekből, még ha egyik-másik túl drága is ahhoz, hogy az ember gondolkozás nélkül megvehesse. (Lám, mégsem volt ez lehetetlenség!) Kevésbé jó, hogy azóta már nincs annyi magyar Kolozsváron: a 2002-es népszámláláskor 60 000-et számoltak össze, és ezzel a magyarok számaránya valamivel 20 százalék alá esett. Ez már csak azért is elég kellemetlen, mert azóta a törvényszövegek sem úgy vannak már megfogalmazva, ahogy azelőtt, úgyhogy arra, amit itt írtam (hogy tudniillik „ahol *jelentős számban* élnek kisebbségekhez tartozó személyek, ...”), ma már nem lehet hivatkozni, a küszöb pedig, amely fölött bizonyos nyelvi jogok alkalmazását az azóta elfogadott törvények előírják, éppen 20 százalék.

Sajnos azóta a szórványosodás jelei is jobban látszanak. Mert igaz az, hogy ahányan most vagyunk, az még mindig nem kevés, de csakugyan széjjel vagyunk szóródva, és ami igen nagy baj: az elit értelmiséget nagy szakadék választja el a többiektől, így azok úgyszólván magukra vannak hagyva. Különösen a lakótelepeken az ilyen magyar családok körében egyre több olyan jelenséget lehet tapasztalni, ami tipikusan a szórványmagyarságra jellemző: nyelvhasználati nehézségek, a vegyes házasságok magas aránya, asszimiláció. Ebből azonban szerintem még most sem az következik, hogy akkor mindent fel kell adni, hanem az, hogy az azóta főleg ilyen céllal megalakult Kolozsvár Társaságnak bőségesen lesz tennivalója, ha odajut, hogy neki is foghat.